

Rečnícky prejav

Vypočujte a pozrite si príhovor prezidentky Zuzany Čaputovej na Bielej vrane 2022

<https://www.youtube.com/watch?v=uwOLSsCHkeo>

1. Vytvorte osnovu rečníckeho prejavu

2. Zopakujte si **znaky** rečníckeho štýlu. Určte na základe videa ako konkrétne prezidentka vo svojom prejave aplikovala jednotlivé znaky. (napr.: vypíšte vety, určte akú osobu používa, oslovenie a pod.)

Znaky rečníckeho štýlu

Verejnosť

- je to štýl verejnej komunikácie, ale realizuje sa aj v súkromí; autor využíva výhradne prostriedky zo spisovnej formy jazyka; pre širokú verejnosť volí cudzie slová, ktoré sú všeobecne známe (napr. *sympatia*, ale nie *persuázia*/presvedčanie); ak hovorí o počte, zaokrúhľuje číslo; vyhýba sa presnému dátumu (napr. *preto nám slová z dvadsiatych rokov rezonujú v srdci*); používa kratšie vety než v odbornom štýle, lebo poslucháč sa k textu prejavu nemôže vrátiť.

Ústnosť/pisomnosť

- väčšina prejavov sa vopred písomne pripravuje a následne prednesie; autor cieľavedome využíva zvukové prostriedky reči (napr. dôraz, melódiu vety), prispôbuje lexiku a skladbu publiku a komunikačnej situácii, sleduje spätnú väzbu v reakciách poslucháčov; využíva neverbálne komunikačné prostriedky (mimiku, gestá; svoje tvrdenia demonštruje názornými pomôckami atď.), udržuje oficiálnu vzdialenosť medzi komunikantmi.

Suggestivnosť

- rečník sa usiluje zapôsobiť na číty poslucháča, získať ho, presvedčiť, ovplyvniť; napr. v slávnostnom prejave využíva výrazové prostriedky umeleckej literatúry – opakuje slová a celé syntaktické konštrukcie, viackrát oslovuje poslucháča; používa vsuvky, odbočenia, aby poslucháča vŕhal do svojho prejavu; hovorí nadnesene – s pátosom; sŕšťa alebo zosilní hlas, robí dramatické pauzy a zdôrazňuje kľúčové slová; v závere prejavu vysloví pránia, výzvy atď.

Adresnosť

- rečnícke jazykové prejavy majú kolektívneho príjemcu (*Milí naši hostia! Vážení občania!*), len niektoré sú venované napr. oslave jedného človeka (*Drahý náš dedko!*), ale aj tak je prítomná spoločnosť (rodinná oslava narodenín, vernisáž pred pozvanými hosťami); autor sa niekedy vedome zaraďuje medzi poslucháčov (*My sme tu nato, aby sme...*).

Názornosť

- využíva sa v prednáške, pri prezentácii projektu, vo vedeckom referáte ap.; reč je spravovaná presvedčaním, dokumentovaním, argumentovaním pomocou neverbálnych prostriedkov alebo prezentačnej techniky a predmetov (prezentovaný výrobok, model, výpočet, portrét, prezentácia pomocou počítačovej techniky, videonahrávka ap.).

(viď str. 3 a 4 v <https://kniznica.orbispictus.sk/slovensky-jazyk-ss-4/#4>).

verejnosť:

ústnosť/písomnosť:

sugestívnosť:

adresnosť:

názornosť:

3. Zopakujte si **výrazové prostriedky rečníckeho štýlu** a vypíšte príklady na jednotlivé prostriedky z videa.

Výrazové prostriedky rečníckeho štýlu					
Verbálne					Neverbálne
lexikálne	syntaktické	zvukové	špecifické stylistické a rečnícke		• sila hlasu • mimika • gestika • postoj tela – posturika • imidž • vzdialenosť medzi komunikantmi – proxemika • využitie hudby popri reči
			figúry	trópy	
• synonymá • antonymá • spisovné slová • knižné slová • biblizmy • cudzie slová • zastarané slová • citovo príznačkové slová • eufemizmy • frazeologizmy	• opytovacie vety – rečnícka, básnická otázka • zvolacie vety • vytýčený vetný člen • vsuvky	• melódia viet • tempo reči • pauza • dôraz	• opakovanie viet toho istého typu – paralelizmus • anafora	• metafora	

(viď tabuľka na str. 6 <https://kniznica.orbispictus.sk/slovensky-jazyk-ss-4/#8>)

Neverbálne:

Sila hlasu

Postoj tela

Imidž

Verbálne:
Lexikálne

Syntaktické

Zvukové

Figúry a trópy

Využila prezidentka výrazové jazykové aj neverbálne prostriedky vhodne?
Argumentujte.

4. Doplňte charakteristiku prejavu v tabuľke:

Druh prejavu	
Príležitosť	
Miesto a publikum	
Vzdialenosť medzi prednášajúcim a prijímateľom	
Charakter reči	

5. Ako na Vás prejav pôsobil? „Uverili“ ste mu? Uveďte argumenty prečo áno/nie.